

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Citation: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i Hauch, Carsten: *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. 301. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529612791424.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

TOLVTE CAPITEL.

Hvor det lavere Liv ender, begynder det høiere.

Paa denne Tid var, som jeg ikke har skiult for Eder, det Gode svagt i mig, og jeg var saa forvildet af min Lidenskab, at jeg tidt besluttede at udfordre min Fiende paa Liv og Død, paa det han ikke længere 302 skulde nyde den Lykke, jeg misundte ham; ja undertiden hørte jeg ligesom en Stemme fra Dybet, der hviskede, at ikke blot mit Livs Lykke, men endog min Salighed var spildt, thi selv i Evigheden vilde jeg aldrig møde min Elskede, hvorfor nu kun det Slags Nydelse var tilbage for mig, som Afgrundens Magter og fremfor alle Hevnen kunde skienke.

Dog, Gud være lovet! denne syndefulde Tilstand varede ikke længe; min tro Veninde, Frøken Wahlstein, vendte tidligere tilbage, end jeg troede, og med hende kom den Skytsaand, der lidt efter lidt bragte Fred i mit Hierte. Jeg ilede strax til hende, og fortalte hende min ulykkelige Skiebne, hun hørte paa mig med en Blanding af Rædsel og Medlidenhed. Da min Fortælling var endt, taug hun længe stille, endelig sagde hun: »Antonia er nu gift efter Eders catholske Skikke, og hendes Ægteskab er uopløseligt paa Jorden; hvis du derfor ikke vil have hendes Siæls Fred, ja maaskee hendes Liv paa din Samvittighed, saa maa du være taus, som Graven, det er nu din høieste Pligt.« - »Og kan hun da være lykkelig med en slig Bedrager?« spurgte jeg. - »Lykkelige vorde kun Faa,« svarede hun, »men at renses i Smertens Ild, og derved at forberedes til det himmelske Liv, det er vel Hensigten af vort Ophold paa Jorden.«

Efter hvad jeg siden erfoer, havde Gustav allerede længe før den fandt Sted, vidst nøie Besked om min tyske Reise. Strax da jeg var borte, nærmede han sig igjen til Antonia, som han ved sit indbildte Talent ganske havde forblindet. Neppe vandt han hendes Ja, før han ogsaa søgte at fremskynde Giftermaalet, og det var ikke hans Skyld, at det ikke blev fuldbyrdet før min Tilbagekomst.

Det gamle Ordsprog lyver ikke, naar det tilraaber os: Siig mig Eders Omgang, og jeg skal sige Eder, hvem I ere; og ligesom jeg kiender Mennesker, der, 303 uagtet deres Ord kunne more og tiltrække, tvinge selv den Bedre til at nedstige i en lavere Sphære, og til at finde sig i Meget, hvorved hans ædlere Natur krænkes, saa han føler sig mindre god, hver Gang han kommer fra dem, saaledes gives der, Gud være lovet, endnu, ligesom det var Tilfældet i hine Dage, da Evangeliet ivrigere forkyndtes paa Jorden, rene, hellige Mænd og Qvinder, der, ved deres blotte Nærværelse, kunne uddrive de urene Aander af Synderens Bryst, naar denne kun endnu har nogen Sands tilbage for det Gode.

En saadan Qvinde var tilvisse min nu længst hedengangne Veninde, hendes Ord virkede rensende og luttrende paa Hver, som forstod at lytte dertil, og ligesom en mild Veemod opstaaer i Menneskets Siæl, naar han paa en smuk Sommeraften skuer imod Vesten, og en stille Længsel da rører sig i ham efter at flyve hen til de lange Skyer, der, liig Purpurkaaber, bedække den dalende Sol, saaledes stemtes ogsaa min Siæl til mild Veemod, og en høit over Jorden stigende Længsel vaagnede i mit Bryst, hver Gang jeg talte med denne Hellige, i hvis Øine det himmelske Lys paa en vidunderlig Maade speilede sig, uagtet mine strengere Brødre, fordi hendes Tro noget afveg fra vor, vilde kalde hende en Kiætterinde, der er udelukket fra Salighed.

Vore Samtaler dreiede sig for det meste om religiøse Gienstande, hvori hun dog helst undgik at omtale de Puncter, i hvilke Luthers Lære afviger fra vor. Ikke desmindre laante hun mig en Oversættelse af den hellige Skrift, hvilken det egentlig er os Catholiker forbudt at læse. Dog vil jeg tilstaae, at jeg hver Dag læste deri; lidt efter lidt lærte jeg ved Hielp af denne Bog og af min Venindes Samtaler at betragte min Sorg, ligesom fra et høit Bierg, hvorpaa de Bølger, der brøde sig nedenunder, kun syntes 304 smaa, uagtet de havde skiult Udsigten for mig, da jeg, som en skibbrudten Mand, omkastedes imellem dem.

Jeg kan saaledes sige, at Herren i min dybeste Ulykke besøgte mig, og netop i min Sorgs dunkle Hytte faldt de første Straaler af det evige Lys; jeg takker derfor min Gud af Hiertet for de Prøvelser, han sendte mig, thi jo mere man bøier Grenen, desmere Frugt bærer den, de ligeopadstræbende Grene derimod, der voxte frodig og naae en stor Høide, de vorde Vanskud, der Intet bære, og som Gartneren nødes til at bortskære.

Dette er ogsaa bleven mig klart ved at betragte vort Lands Historie; hvor fordærvet var ikke vort Folk i Midten af det forløbne Aarhundrede, og hvilke Frugter har Ulykken ikke fremkaldt og modnet iblandt os! Hvilket Haab, hvilken Tro, hvilken Opoffrelse have nu ikke fæstet Rod i vore Hierter, saa at Polen, hvis Marker end ligge øde, er vorden et af Europas frugtbareste Lande i aandelig Betydning! Sammenlign dette med hine golde Tider, da vore Magnater undertrykkede deres Undergivne, og brugte deres Rigdomme til at fremme Raahed og Vildskab, og til at fordærve sig selv og deres Land, og I ville see, hvorfor de timelige Ulykker have rammet os.

»Ak, min kiære Fader!« afbrød Czernim ham, »der skulle graae Haar og Rynker til at fremelske en slig

Viisdom; i Ungdommen har man andre Tanker, da vil man fange Lykken i denne Verden, hvad Hiertet higer efter, vil det ogsaa besidde heelt og snart, og man er meget ulykkelig, hvis man ikke naaer sit Ønske, trods alle Eders Anvisninger og Vexler paa det evige Liv.«

»Skulle der graae Haar og Rynker til at fremelske slige Tanker,« svarede Munken, »da er det ikke for Intet, at Tiden pløier Rynker i vore Kinder, og planter 305 de graae Haar i vor Isse.« Efter disse Ord fortsatte han igien sin Historie:

Da Egenkiærlighedens og Forfængelighedens Taage lidt efter lidt trak sig bort fra mine Øine, indsaae jeg vel, at der ikke i min Siæl, saaledes som hos de i Sandhed udvalgte Digtere, fandtes det udtømmelige Væld, hvoraf Aandens Tryllestav med eet Slag, naar den lyster det, kan fremmane de poetiske Skikkelser og Syner. Det lyriske Element havde desuden hos mig en eensidig Overvægt. Deraf sluttede jeg, at den styrende Haand, vi til daglig Brug kalde Tilfælde, ikke havde villet mig saa ilde, da den paa nogen Tid bestemte mig til Sagfører, thi foran Skranken lærte jeg at kiende Ordets Vægt og Betydning, og jeg indsaae snart, at den, der havde Tanken i sin Magt, og der kunde føre Tungens Sværd, rimeligviis, naar det gialdt, vilde blive en vigtigere Kæmper for Fædrelandet, end den, der blot med Legemet mægtede at stride derfor.

Jeg tog derfor ingen Tieneste, da Krigen igien udbrød imellem de store Magter, Gustav derimod var ansat i Napoleons Armee, han stred ogsaa med, da Danzig anden Gang blev beleiret, og gik tilsidst efter Freden i preussisk Tieneste. Jeg hørte, at han, under alle disse Omvexlinger, havde udmærket sig ved Klogskab og Duelighed, men at han tillige var grusom ikke blot mod Fienderne, men selv mod sine Undergivne; under Krigen blev han desuden vant til alle Slags Udsvævelser, og han forødede snart ved Spil og Nattesvir, i det sletteste Selskab, en Formue, hvoraf han og hans Hustru havde kunnet leve anstændig deres hele Liv.

Nu døde min tro Veninde Frøken Wahlstein. Hendes sidste Time var ligesaa mild og rolig, som hendes hele senere Liv, og jeg kan med Sandhed sige, at jeg ingen anden Sorg følte ved hendes Død, end den, 306 jeg vilde have følt ved en kiær Vens Bortreise, om hvilken jeg med Vished vidste, at han gik hen til et skønnere Land, hvorhen jeg efter kort Tid skulde følge ham.

I de sidste Dage, hun levede, havde jeg et Par Samtaler med hende om Siælelsens Tilstand paa den anden Side af Graven. De Tanker, hun i denne Henseende yttrede, lagde Grunden til et Digt, som snarere udtalte hendes, end min Tro om vort tilkommende Liv, og som jeg endnu maatte læse for hende den sidste Dag, før hendes Bortgang, hvorpaa det blev liggende ved hendes Sygeleie, Dette Digt hørte jeg nylig igien af Leontines Mund ved Alexandras Dødsseng.

Tidligere havde Frøken Wahlstein i min og Fleres Nærværelse opsat et Testament, hvorefter hendes Formue, der ikke var saa betydelig, som man havde troet, blev deelt i to lige Dele, den ene Deel tilfaldt nogle trængende Slægtninge, som hun alt længe havde understøttet, den anden Deel skulde tilhøre Antonia, dog saaledes at hun alene, hvor hun saa befandt sig, maatte raade derfor, hvorimod hendes Mand ikke kunde røre det mindste deraf.

Jeg havde ikke seet Antonia siden hendes Giftermaal, thi Frøken Wahlstein hindrede bestandig, at vi traf sammen hos hende, og paa alle andre Steder søgte vi giensidig at undgaae hinanden. Den første Gang jeg saa hende igien, var ved min Venindes Sygeleie, hun var bleven bleg, og saa nedslagen ud, for Resten havde hun endnu de samme skønne og ædle Træk, der tidligere virkede saa uudsletteligt paa mig.

Nogle Dage derefter, da jeg tankefuld stod ved min Venindes Liigbaare, hvor hun endnu laae, ligesom i levende Live, med de lange Haar udslagne til begge Sider, traadte atter Antonia ind med en guul 307 Blomsterkrands i Haanden. Hun vilde træde tilbage, da hun saa mig, men jeg vendte mig venlig til hende og sagde: »Frygt ikke for mig, Antonia! de Tider ere forbi, hvori min Lidenskab forstyrrede Deres Ro.« - »Jeg vil kun bringe hende denne Krands,« sagde hun, og traadte frygtsom nærmere. - »Er det Evighedsblomster, da bør de krandsse hendes Hoved,« sagde jeg, »thi var Nogen her paa Jorden moden for Evigheden, da var det hende.« - »Det er ikke Evighedsblomster, det er Dødens og Haabløshedens Blomst, *Asphodelos* kalde de Lærde den, og hvis den gamle Sanger har Ret, hvori denne Henslumrede engang læste for mig, da voxer den i Mængde paa de Sletter, over hvilke Skyggerne vandre.«

Jeg taug nu, thi denne Krands syntes mig ikke min Veninde værdig, og dog vilde jeg ikke hindre Antonia fra at udføre, hvad hendes Hierte drev hende til.

»Ak, hvi skulde dog et saa ædelt Hierte, som dette, ogsaa være ulykkelig?« blev hun ved, i det hun trykkede Krandsen paa Ligets Hoved.

»Hendes Liv var, som den dunkle Drues,« udbrød jeg pludselig, henreven af en indvortes Ild, »først svulmer den i Regnen, modnes i Solen og farves af Morgen- og Aftenrøden, derpaa knuses den under Menneskets Fod, men den klares siden i det dunkle Kammer, hvor Sødmen forvandles til Styrke, og hvor den knuste Druer vorder et Væld, hvorfra Begejstringen udspringer.«

Antonia saa forskende paa mig, da jeg udtalte disse Ord, derpaa traadte hun mig pludselig nærmere,

og viste mig det Digt, jeg for faa Dage siden havde givet Frøken Wahlstein. »Har De skrevet dette?« spurgte hun. - »Ja,« svarede jeg. - »Og har De - ved dette Dødsleie, hvorpaa vor Veninde ligger, besværges jeg Dem at sige mig Sandheden - 308 har De virkelig, som De engang skrev, digtet alle de Sange, der gaae under Gustavs Navn?« - »Jeg har,« svarede jeg, thi det syntes mig umuligt paa dette Sted, selv i en god Hensigt, at sige en Usandhed. - »Og de patriotiske Sange uden Navn, som man tillægger ham, ere de ogsaa af Dem?« - »Ja.« - »Og det Elskovsdigt, han bragte mig, har De ogsaa skrevet det?« - »Ogsaa det,« svarede jeg. - »Fra dette Øieblik af maae vi aldrig sees mere,« sagde Antonia, og flygtede bleg, som en Aand, og ligesom forfærdet for de Ord, hun havde hørt, ud af Døren. Men jeg blev endnu, efterat hun var borte, staaende en Tid, og betragtede min Venindes Aasyn, og det forekom mig, som den Dødes Træk udtrykte en langt større Tilfredshed og et langt høiere Haab, end den Levendes, der nylig var flygtet fra hendes Leie.